IV

(Tiedotteet)

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA VIRASTOJEN TIEDOTTEET

NEUVOSTO

Päätelmät Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksesta 19/2022: EU:n covid-19-rokotehankinnat – Annoksia hankittiin riittävästi alun haasteiden jälkeen, mutta prosessin toimivuutta ei arvioitu riittävästi

(2022/C 484/04)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO

(1) ON TYYTYVÄINEN Euroopan tilintarkastustuomioistuimen, jäljempänä 'tilintarkastustuomioistuin', erityskertomukseen 19/2022 sekä erityiskertomusta koskeviin komission vastauksiin;

(2) TOTEAA, että erityiskertomuksessa arvioitiin, toteuttivatko komissio ja jäsenvaltiot vuoden 2021 loppuun mennessä tapahtuneet covid-19-rokotehankinnat vaikuttavalla tavalla. Tätä varten tuomioistuin tutki,

— olivatko covid-19-rokotteiden hankintaa valmistelevat EU:n toimet vaikuttavia;

— pystyivätkö EU:n neuvottelijat varmistamaan EU:n hankintatavoitteet rokotevalmistajien kanssa tehdyissä sopimuksissa;

— puuttuiko komissio rokotteiden saatavuuteen vaikuttaviin ongelmiin;

(3) PALAUTTAA MIELEEN, että komission julkaiseman, covid-19-rokotteiden kehittämistä koskevan EU:n strategian tavoitteena oli varmistaa rokotteiden laatu, turvallisuus ja tehokkuus, varmistaa rokotteiden oikea-aikainen saatavuus jäsenvaltioille ja niiden väestölle ja samalla johtaa maailmanlaajuisia solidaarisuustoimia sekä varmistaa, että kaikilla EU:ssa on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tasapuolinen mahdollisuus saada kohtuuhintainen rokote;

(4) TOTEAA, että covid-19-rokotteita koskeva EU:n strategia on merkittävä saavutus ja että siinä korostui EU:n yhteistyön tuoma lisäarvo, kun pyrittiin varmistamaan, että 80 prosentilla EU:n aikuisväestöstä on täysi rokotussuoja vuoden 2021 loppuun mennessä;

(5) PALAUTTAA MIELEEN, että jäsenvaltiot ja komissio hyväksyivät sopimuksen, jolla komissio valtuutettiin tekemään rokotevalmistajien kanssa sopimuksia covid-19-rokotteiden hankkimiseksi jäsenvaltioiden puolesta ([1]);

(6) TOTEAA, että erityiskertomuksen mukaan covid-19-rokotteita koskevan EU:n strategian keskeisinä toimijoina oli kaksi elintä, erityisesti johtokunta, jonka tehtävänä oli valvoa neuvotteluja ja vahvistaa sopimukset ennen allekirjoittamista, ja yhteinen neuvotteluryhmä, joka vastasi sopimusten neuvottelemisesta;

(7) TOTEAA, että erityiskertomuksen mukaan komission puheenjohtaja kävi maaliskuussa 2021 alustavia neuvotteluja sopimuksesta Pfizer/BioNTechin kanssa. Se oli ainoa sopimus, jonka osalta yhteinen neuvotteluryhmä ei osallistunut kyseiseen neuvotteluvaiheeseen, mikä on vastoin komission päätöstä covid-19-rokotteiden hankinnasta. Komissio esitteli 9. huhtikuuta 2021 johtokunnalle ehdot, joista oli neuvoteltu komission puheenjohtajan ja Pfizer/BioNTechin välillä, ja johtokunta päätti käynnistää tarjouspyyntömenettelyn. Sopimus on suurin covid-19-rokotesopimus, ja se on EU:n rokotevalikoiman osalta hallitsevassa asemassa vuoden 2023 loppuun saakka;

([1]) Komission päätöksen C(2020) 4192 final liite, päätös annettu 18. kesäkuuta 2020.

(8) PYYTÄÄ komissiota jatkamaan yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa EU:n rokotestrategian tavoitteiden täyttämiseksi ja korjaamaan samalla puutteet, jotka liittyvät erityisesti läpinäkyvyyteen, hallinnointiin ja jäsenvaltioiden tarpeisiin;

(9) PANEE MERKILLE erityiskertomuksen havainnot, erityisesti seuraavat:

— komissio laati rokotestrategiansa pandemian alkuvaiheissa aikana, jolloin markkinoilla ei ollut covid-19-rokotteita;

— EU onnistui hankkimaan covid-19-rokotteita varmistamalla, että rokotevalikoima on monipuolinen, tarkoituksena hajauttaa riskiä rokotteiden kehittämisen epäonnistumisesta, mitä varten se teki sopimuksia useiden eri valmistajien kanssa;

— EU:n valmistelut covid-19-rokotteiden hankkimiseksi olivat suurelta osin tehokkaita, mutta EU aloitti hankinnat kuitenkin myöhemmin kuin Yhdistynyt kuningaskunta ja Yhdysvallat;

— sopimusten ehdot kehittyivät ajan mittaan, ja EU:n neuvottelijat pystyivät paremmin varmistamaan EU:n hankintatavoitteet myöhemmin rokotevalmistajien kanssa tekemissään sopimuksissa;

— komissio ja kymmenen niistä 14 jäsenvaltiosta, jotka vastasivat tilintarkastustuomioistuimen kyselyyn, toivovat vakiomuotoisemman vastuujärjestelmän käyttöönottoa sen jälkeen, kun tavallinen myyntilupa on myönnetty;

— komissio on ehdottanut hankintamenettelyn käyttöä tulevissa terveyskriiseissä arvioimatta ensiksi sen toimivuutta ja tutkimatta etukäteen kolmansien maiden hankintajärjestelmää;

— komissio ei myöskään analysoinut perusteellisesti rokotetuotannon tuotanto- ja toimitusketjuhaasteita ennen kuin suurin osa sopimuksista oli allekirjoitettu. Komissio perusti vasta helmikuussa 2021 työryhmän valmistus- ja toimitusketjujen tukemiseen, ja vaikka se auttoikin poistamaan pullonkauloja, sen vaikutus tuotantokapasiteetin lisäämiseen jäi epäselväksi;

(10) ON SAMALLA KANNALLA erityiskertomukseen sisältyviä havaintoja ja suosituksia koskevien tilintarkastustuomioistuimen huomautusten kanssa, erityisesti seuraavien seikkojen suhteen:

— komissio turvasi monipuolisen rokotevalikoiman, mutta EU on riippuvainen lähinnä yhdestä toimittajasta vuosina 2022–2023;

— komissio tuki sopimusten täytäntöönpanoa läheisessä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa, mutta näillä toimilla oli vain vähän vaikutusta toimitushäiriöiden ratkaisemiseen;

— EU:n uutta sääntelyä ja toimia tällä alalla ei määritelty komission ennakolta tekemän vaikutustenarvioinnin perusteella;

(11) ON TYYTYVÄINEN vastauksiin, joita komissio on antanut tilintarkastustuomioistuimen havaintoihin, sekä aloitteisiin, jotka on jo tehty suositusten panemiseksi täytäntöön, mukaan lukien ehdotus neuvoston asetukseksi unionin tasoiseen kansanterveysuhkaan liittyvien lääketieteellisten vastatoimien toimenpidekehyksestä ([2]);

(12) PANEE MERKILLE tilintarkastustuomioistuimen suositukset ja PYYTÄÄ näin ollen komissiota

— laatimaan pandemiaan liittyviä hankintoja koskevat suuntaviivat vuoden kuluessa kansanterveyteen liittyvien uhkatilanteiden kehystä koskevan asetuksen ([3]) ja tarkistetun varainhoitoasetuksen ([4]) hyväksymisestä saatujen kokemusten perusteella ja ottaen mahdollisuuksien mukaan huomioon olemassa olevan näytön hyvien käytäntöjen yksilöimiseksi tulevia neuvotteluryhmiä varten;

— laatimaan riskinarvioinnin EU:n hankintamenetelmistä ja ehdottamaan tarkoituksenmukaisia toimia;

— tekemään riippumattoman arvioinnin siitä, ovatko menettelyt asianmukaisia arviointiin EU:n hankkimien covid-19-rokotteiden tehokkuudesta, hinnoista, maksumallista ja määristä kansanterveyden näkökulmasta, sopimuslausekkeiden sisällöstä ja neuvotteluryhmän valintaperusteista, tarkoituksena hyödyntää arvioinnin tulosta laadittavissa suuntaviivoissa;

— toteuttamaan läheisessä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa harjoituksia, joilla testataan sen päivittämän pandemiatilanteiden hankintakehyksen kaikki osat mahdollisten heikkouksien ja parantamista edellyttävien seikkojen havaitsemiseksi;

(13) KOROSTAA olevan tärkeää hyödyntää tulevissa toimissa covid-19-rokotteiden hankinnasta saatuja kokemuksia. Ottaen huomioon maailmanlaajuisen pandemian olosuhteet, joissa sopimuksista neuvoteltiin, ja ottamatta kantaa kyseisiin olosuhteisiin jäsenvaltiot korostavat tarvetta lisätä jäsenvaltioilla olevaa joustovaraa tulevissa sopimuksissa, erityisesti kun on kyse ostettavista määristä, toimitusten aikatauluista ja maksamisesta saapumisen yhteydessä riippuen toimitetuista rokotteista, sekä tarvetta määritellä tarkemmin hyväksyttävissä olevat voimassaolon päättymispäivät; tietoisena EU:n roolista sen osallistuessa maailmanlaajuisiin toimiin rokotelahjoitusten muodossa KEHOTTAA helpottamaan avustuksia koskevia ehtoja, jotta avustuksia voidaan nopeasti toimittaa suoraan valmistajilta kolmansiin maihin tai jotta voidaan lahjoittaa maan omia annoksia;

([2]) COM(2021) 577 final.
([3]) 2021/0294 (NLE).
([4]) 2022/0162(COD).

(14) PITÄÄ VALITETTAVANA, että komissio ei ole vastannut tilintarkastustuomioistuimen tietopyyntöön, joka koskee alustavia neuvotteluja Pfizer/BioNTechin kanssa 19. toukokuuta 2021 allekirjoitetusta sopimuksesta, ja PYYTÄÄ komissiota toimittamaan tarvittavat tiedot, jotta unionin toimielimet ja elimet voivat suorittaa tehtävänsä perussopimusten mukaisesti.